

Мајкл Лоренс

ЗЛЕ ГАЂЕ

Превео
Петар Капуран

ОДИСЕЈА
Београд, 2010.

ПРВО ПОГЛАВЉЕ

Најбоље би било да вам одмах, на почетку, признам све о својим гаћама. Хоћу да кажем да нико, заправо, није озбиљно настрадао због њих – мада не знам шта би се догодило да сам морао да их носим још мало.

За све је крива моја мајка. Да није такав фанатик за ствари које носим на голо тело, ништа се од свега овога не би догодило. Добро, можда пет недеља и јесте мало превише да се иде у истим гаћама, али ја их свако вече протресем да им дам мало кисеоника и да их мало проветрим, тако да не видим у чему је проблем. Тог јутра кад су почели моји проблеми, тек што сам изашао из кревета и враћао своје добре старе гаћероне на место, мама је ушла у моју собу. Па, сад, ако се то тако може назвати. Јер тако је нагло и јако отворила врата, да сам замало испао кроз прозор.

„Зврле Мрак!” закрештала је. „У каквом су ти стању гаће!”

„Јеси ли ти некад чула за куцање?” питао сам је. „То је онај мали потез који људи направе зглобовима прстију пре него што улете у дететову собу.”

„Одвратне су”, рекла је. „Прљаве су. Пуне су рупа.”

„Мајко”, рекао сам, „и треба да имају рупе. Рупе су најбољи део гаћа. Да ли има још нешто или си само дошла да се жалиш на моје рупичасте гаће?”

„Ушла сам”, рекла је, „зато што ми је више мука да ти стално вичем да устанеш и промукла сам од драња. Али, сад, кад видим у каквом су ти стању те ствари, схватам да ћу морати другачије да организујем дан. Морам да идем у куповину!”

„О, не”, рекао сам. „Само не нове гаће. Знаш да мрзим нове гаће. Рекао сам ти и пре, гаћама треба времена да се сместе, да се одомаће, узгоје мало пријатељске буђи и гљивица...”

Стао сам. Има ли сврхе? Она је родитељ. Још горе од тога, она је мајка. Мајке не разумеју те ствари. Поред тога, у половини случајева се и не труде да слушају. „И ти ћеш поћи са мном”, рекла је, потврдивши тако моје мисли.

„Стани мало”, рекао сам. „Ја не идем у куповину, сећаш се? Поготову не са мајком. То је под бројем 47 у *Књизи правила за добре родитеље* коју сам направио теби и тати за Божић.”

„Навуци нешто преко тих грозних ствари, мука ми је кад те видим у томе”, рекла је. „Крећемо за десет минута.”

„Стани!” завапио сам, клизећи на коленима до своје комоде. Отворио сам брзо једну фиоку и почео да бацам ствари преко рамена. „Имам још један пар, знам да их имам, видео сам их овде још прошлог месеца. Ево их!” Скочио сам, тресући други пар старих, удобних, рупичастих гаћа испред њеног лица. „Обући ћу ове и онда нећемо морати да идемо да купујемо нове, је л’ тако?”

„Да, пресвући ћеш се”, рекла је. „Тако ћу, ако те удари аутобус, барем имати утеху што знам да имаш *чисте* гаће на себи.”

„Не, не схваташ поенту”, рекао сам. „Носићу ове *уместо* да купујемо нове. Штедим ти новац. Зашто да га бацаш на нове гаће кад већ имам резервни пар? Је л’ важи, мама? Договорено?”

„Не”, рекла је. „Пресвуци се. Одмах. Идемо на пијацу!”

И са тих седам простих речи, моја судбина је била запечаћена. Најгора недеља у мом животу само што није почела.

ДРУГО ПОГЛАВЉЕ

Ниједно дете које држи до себе не жели да буде виђено са мајком у куповини, је л' тако? То је позната чињеница. А зашто? Зато што када си у куповини с кевом, увек, али увек, налетиш на некога кога познајеш, и то обично баш када те мази по образу или ти сређује косу или тако нешто. Ни мој тата не иде баш много у куповину с мамом, а њега чак и не дира по образима и коси.

„Зашто сам и ја морао да пођем?” кукумавчио је тог суботњег јутра кад нас је натерала да пођемо у куповину с њом. „Мени не требају гаће.”

„Треба ти нова кошуља”, рекла му је.

„Не треба ми. Већ имам по десет кошуља за сваки дан у недељи.”

Она је набацила *дубоко повређен* израз лица. „Аха, значи, одједном ти се не свиђају кошуље које сам ти купила?”

Он се успаничио. „Не, не, Ана, ти купујеш фантастичне кошуље. Али, шта мислиш, колико кошуља треба човек да измења у једном животу?”

„Тако ја размишљам по питању гаћа”, промрмљах.

Моја мајка истури усну и зарони за њом у гужву на пијаци.

На пијаци је била велика гужва. Пола мог разреда је могло да буде ту. Морао сам да будем спреман да одскочим од мајке у делићу секунде. Потпуно је О.К. ако те виде с татом. С татом не мораш да се понашаш најбоље што умеш, ни да изгледаш репрезентативно, нити да имаш везане пертле, и тата те не тера да стојиш мирно док ти он прислања одећу на груди да види да ли ти се слаже с очима.

И тако смо се тата и ја послушно вукли за тиранином породице, кад се појавио неко из школе – не дете, али скоро једнако лоше.

„Здраво”, рекла је наставница Викић. „Захарије, је л’ тако? Захарије Мрак?”

„Не”, рекао сам.

„Није?” питала је изненађено, јер се очигледно добро помучила да запамти имена стварно паметне деце.

„Не, наставнице, зовем се Зврле. Нико ме не зове Захарије.”

„Зашто?” питала је.

„Зато што никад у животу нисам могао да будем миран, још од кад сам се родио – а и пре тога, судећи по речима моје мајке. Каже да сам је скоро убио шутирајући је и пре него што ми је видела лице.”

Она се насмејала. „Онда нека буде Зврле. А ово је... Господин Мрак?”

Тата је престао да се вуче кô пребијен за мамом кад је чуо глас наставнице Викић. Наставница Викић има леп глас, некако мек и музикалан, има и леп осмех и много плаве косе и, кад ју је угледао, мој тата је поскочио уназад као јо-јо на турбо погон.

„Зовите ме Тома”, рекао је пун заноса. „Скраћено од

Томислав, што је ужасно име, знам, али нисам га ја бирао; може и Том, као Том Круз, мада сам ја виши од њега; лепо је време, како сте ви?”

„Тата!” просиктао сам, чврсто га стежући руком за раме. Да ли сам ја оно рекао да је О.К. ако те виде с татом?

Међутим, наставница Викић се уопште није збунила. Само се смејала на онај свој лепо начин и испружила руку с рукавицом без прстију. „Виолета Викић. Нови заменик директора у 'Веселом сокачету'.”

Мом бившем оцу је стао мозак. „Заменик директора?” Погледао је у руку коју је одједном држао. „Весело сокаче?”

„Школа вашег сина”, подсетила га је наставница Викић.

„А, то 'Весело сокаче’.” Мој далеки рођак се сметено врполио, и даље држећи њену руку. „Значи ви сте нови... хм! Виолета, рекосте?”

„Викић. Управо сам се доселила овде, са мајком. Гледала је око себе. „Пре минут је била са мном, изгледа да сам је изгубила.”

„Можете да узмете моју”, рекао сам.

„Здраво”, рекла је моја мајка, која се појавила ниоткуда, као дух из лампе.

Потпуни странац, познат као тата, одбаци заменичину руку и стави обе своје руке иза леђа да докаже да немају никакве везе с њим. „Ово је Владислава Ликић”, рече, „Зврлетова нова даменица зиректора.”

Наставница Викић је рекла здраво мојој мами, али није стала с њом. „Морам да журим. Ако не пронађем мајку, упашиће у невољу. Помало је ексцентрична, знате.”

Тата је стајао бленући у њу. „Симпатична је, зар не?” рекао је.

„За једну даменицу зиректора...”, рече мама. „Посрећило нам се. Нашла сам штанд који продаје кошуље и одмах поред њега штанд који продаје доњи веш.”

„О, какав срећан дан”, рекао сам.

„И овог пута *покушајте* да држите корак”, рекла је и поново заронила у метеж. Тата, као кривац, скочи у ред иза ње, а ја стадох иза њега – али не толико близу да људи помисле да их знам, и још једном кренусмо у потрагу за гаћама због којих ћу пожелети да се нисам ни родио.

ТРЕЋЕ ПОГЛАВЉЕ

Штанд који ће ми претворити живот у ноћну мору изгледао је као с вашара. Био је јаркоцрвен са златним звездама посвуда и имао је велики знак на врху на коме је писало *Дућан Паво*. Не мораш да будеш Ајнштајн па да схватиш да је Паво име власника, малог здепастиг човека с црвеним полуцилиндром и жутим прслуком. Прави искежени продавац, тај Паво, а његов осмех је био од оних неискрених пали-гаси осмеха. Од оних који могу да се купе у продавници трикова, у кутијици с натписом „Лош осмех”.

Мама је терала тату да стоји мирно да би могла да му прислони на груди кошуљу са суседног штанда. Онда му је рекла да је тако сам држи док она претресе део са доњим вешом на Павовом штанду. Тата је знао да не треба да се помера, као ни кошуља, али ја сам ставио руке у џепове да покажем колико сам кул у случају да ме неко види. Док сам ја тако зверео, једна бакица с марамом храмала је поред нас. Ухватила ми је поглед кад сам је, сав кул, брзо одмерио од главе до пете и, пре него што сам успео да скренем поглед на другу страну, устремила се на мене.

„Срећни врес? Купи мој срећни врес?”

Погледах у корпу с љубичастим цветовима коју ми је набила под нос. „Врес?” питао сам. „Шта ће мени врес? Мислим, овај, шта да радим с њим?”

„Донеће ти срећу”, рекла је прастара вештица. „Само новчић или два и срећа ће те пратити где год пошао. Зар не желиш срећу, младићу?”

Пригушено сам се насмејао, мртав ’ладан. „Ја сам кројач своје среће. Врес? Хеј, коме то још треба?”

„Баш штета”, рекла је. „Зато што су велике и ужасне ствари пред тобом, а мој врес би могао да те заштити од најгорег што долази.”

„Велике и ужасне ствари?” Подигао сам крагну да прикријем длаке које су ми се накомстрешиле на потиљку.

„Ја имам Око за те ствари”, рекла је.

„Жао ми је што то чујем”, рекао сам јој.

„Велике и ужасне ствари”, рекла је поново, а онда још једном, вероватно за срећу: „Велике и ужасне ствари.”

„Хеј, ово је баш било пријатно”, рекао сам. „Мораћемо да поновимо још неки пут. Здраво.”

„Чувај се прве ствари коју додирнеш”, рекла је мала стара жена.

„Хоћу”, рекао сам и окренуо се смејући се, потпуно кул.

„Шта мислиш о овима, Зврле?” питала је моја мајка, туткајући ми нешто меко у руке.

Мој смех је замро. „Аа?”

„Сто посто памук. Твоја величина.”

Спустио сам поглед. Држао сам ову сто посто памучну, разнобојну страхоту прислоњену уз мој доњи део.

„Мама. Ужасне су.”

„Па, купићу ти их.”

Подигао сам поглед. То је морало да буде боље него ако наставим да гледам надоле. Грешка. Потиснуо сам крик. Очи моје мајке (које су ме стрељале) нису биле уобичајене плавосиве боје, биле су црвене и исколачене. Гледао сам око себе тражећи стару Циганку или шта год да је била. Нестала је. Можда је, пре него што је отишла, пренела Око на моју мајку јер сам одбио њен глупави срећни врес.

Мама се окренула ка Паву, непријатно исцвереном власнику штанда.

„Узећемо ове”, рекла му је.

Потражио сам тату. Реч Главе породице би можда у овом случају могла да помогне; друго мишљење које је, неким случајем, исто као моје. Глава породице није била ту. Чекао је док се моја мајка није концентрисала на мене, а онда бацио кошуљу и побегао – знајући њега, вероватно у кафић.

„Маа-маа”, рекао сам, кукајућим гласићем. Понекад упали. Данас није. Дала је одвратне гаће Паву, који их је ставио у кесу, али, нажалост, не ону за ђубре.

Док је давао кесу мојој мајци у замену за новац, окренуо је свој *losh keez* према мени. Устукнуо сам. Како ме је *погледао!* Застрашујуће.

Кад смо дошли кући, наређено ми је да се пресвучем и обучем нове гаће, али да се прво окупам и будем чист, *Зврле, чист*. И тако сам отишао у купатило, закључао врата, одврнуо славину на тушу и седео на клозетској шољи читајући стрип док ми се није учинило да је прошло довољно времена. Онда сам мало попрскао пе-

шкир да имам доказ да сам га употребио и раширио нове гаће.

Ништа ми се више нису свиђале на други поглед него на први. Имале су неку вијугаву шару од које се човеку заврти у глави. Чак је и етикета била чудна. Налазила се споља, с предње стране – и била је штампана наопачке. Нисам ни покушао да напрежем мозак да прочитам шта пише али сам се закleo да ћу их држати подаље од аутобуса. Трагови гума би их можда мало побољшали, али не бих да будем виђен у њима ни мртав, чак ни да удовољим мајци.

С тешким уздахом уђох у нове гаће. Десна нога, лева нога, онда велико повлачење нагоре, савијање колена за мало дизање, врпољење куковима да се упознају с новим окружењем и – ту су, на свом месту.

Али, онда се нешто догодило. Нешто што се обично не догађа кад обучеш нове гаће. Скупиле су се како би ми биле таман. Жива истина. Кад вам кажем. Као да су у знак поздрава загрлиле најличнији део мог тела и забравиле да га пусте. Осећао сам се као вакумирано воће.

Али сам тек кад је дошло време за спавање схватио да имам проблем пред собом. Добро, није био буквално испред мене, али знате на шта мислим. Хтео сам да ускочим у своју пиџаму и ухватим брзи воз ка Граду Снова и све је ишло глатко док нисам дошао до гаћа. Нису хтеле ни да се мрдну. Нису хтеле да падну, или макар да се опусте, ма колико јако их вукао. Моје заслепљујуће нове гаће са дислексичном етикетом, прилепиле су се за мене као друга кожа.

Друга кожа која није хтела да се скине.

ЧЕТВРТО ПОГЛАВЉЕ

Кад сам се следећег јутра пробудио, још увек нисам могао да скинем нове гаће, али су барем биле довољно пристојне да се малкице отворе напред кад су ми се ноге у нужди прекрстиле и дозволиле су ми да их спустим (али само колико је неопходно) кад сам почео да се мрштим. Али после тога, и то *одмах* после, вратиле су се на место и ништа није могло да их помери до моје следеће лудачке јурњаве у купатило. Било је као да су имале сопствени мозак и као да је тај мозак пронашао дечака из својих снова и није намеравао да га икада више остави.

Одлучио сам да обавестим Златне маторце да ме нове гаће држе као заробљеника. Прво сам помислио да се пожалим тати зато што он може да разуме скоро све. Али, авај, он је напољу играо фудбал три-на-три, са још четворицом средовечних хулигана и деканом који станује врата до нас, што је радио сваке недеље ујутро, зато што је луд. Тако да ми је преостала само мама. Реално, она је требало да буде мој први избор. Најзад, она ме је и увалила у ово – боље рећи у *њих*. Чуо сам је раније како пева на спрату испод, тако да је постојала добра шанса да данас буде боље расположена. Обукао сам свој баде-мантил и сишао у кухињу. Мама је пуни-

ла машину за прање суђа, што је једна од ствари које одлично ради. То јој стално говорим, да не би случајно покушала да ме наговори да ја то радим.

„Мама, знаш оне моје нове гаће?”

„Да, јесу ли удобне?”

„Па, постоји један проблем. Чини ми се да не могу да их скинем.”

„Немој поново да почињеш, Зврле. Хоћу да сваког дана мењаш гаће и доста с тим. У ствари, кад ти их купим још. Не могу да схватим зашто сам ти купила само један пар. Стварно сам блесава.”

„Али, не разумеш”, рекао сам.

„О, да, разумем. Типичан дечак, то си ти. Мрзиш идеју чистоће. Чекај само кад почнеш да имаш девојке.”

Ухватио сам крај нечега и затворио очи. Зашто се разговори с родитељима увек удаље од теме већ на почетку?

„Мама. Слушај. Концентриши се. Нове ћега. Залепиле су се за мене. Мислим, буквално. Као суперлепком.”

„Залепиле су се за тебе? Али, једва си их носио.”

„Помислио сам да је можда нешто у материјалу, као електростатика.”

„Требало би да буду у реду”, рекла је. „Знам да сам их купила на пијаци, али нису биле нарочито јефтине. Па, можда се олабаве током дана. Не заборави да наместиш свој кревет, ја идем у комшилук, код Дане, каже да има неки врес за мене.”

Отворила је врата и изашла.

„Хвала ти на помоћи и разумевању!” викнуо сам за њом.

Одлучио сам да искористим то што моја мајка није ту и да стварно покушам да скинем нове гаће. Окачио сам

свој баде-мантил на корпу за хлеб и стајао сам тамо кроз исправљен, колико сам дуг и широк: човек-гаће, казна за свачије очи. Разгледао сам око себе тражећи инспирацију. „Аха”, повикао сам и бацио се ка пљосна-тој лопатици за рибу.

Мама користи лопатицу за рибу од нерђајућег челика за спремање сланине, јаја, кобасица, помфрита, пљескавица и свега што вам може пасти на памет, изузев рибе. Почео сам тако што сам пажљиво гурао хладни, пљоснати део лопатице у ластиш својих гаћа, тачно иза глупе обрнуте етикете. План је био да гурнем лопатицу у гаће, одгурнем дршку од себе и олабавим гаће таман толико да их скинем.

То је био план.

Али, док сам покушавао да гурнем лопатицу за рибу надоле, ластиш се затезао. Толико се затегао да сам морао да издигнем грудни кош скоро до плафона да бих удахнуо мало ваздуха. Извукао сам лопатицу за рибу. Ластиш се опустио. Поново сам нормално дисао.*

Онда ми је на памет пала још једна идеја. Сећате ли се оног старог вица о човеку кога боли зуб али се боји да оде код зубара? Обавије зуб канапом, веже канап за дршку од врата, залупи врата и зуб испадне.

Па...

Успео сам да убацам парче канапа кроз отвор на предњем делу гаћа и да га провучем с унутрашње стране до ластиша. Онда сам га обмотао и везао јак чвор, а други крај сам везао за кваку на вратима. На крају сам се истегао по ледено хладним плочицама од лажног камена и спремио се да ногом јако ударим врата да се залупе и скину ми гаће.

Подигао сам десну ногу, савио колено, стегнуо прсте на ногама и дубоко удахнуо. „Један”, рекао сам. „Два”, рекао сам. „Тр...”

Стао сам на „тр” зато што су моја мајка и Дана Повисилица из куће поред, изненада стајале на улазу бленући у мене.

Спустио сам ногу, полако. „Здраво.”

Мама и госпођа Повисилица су стајале на вратима, држећи саксије с биљкама и пиљиле у мене. Очи моје мајке су биле сјајноцрвене и само што јој нису искочиле из главе, баш као и на пијаци. Данине браон очи су се брзо смањиле до величине сувог грожђа, ваљда зато што није навикла да уђе у комшијску кућу и затекне сина наследника растегнутог по пластичним плочицама, с доњим вешом везаним за кваку на вратима.

„Зврле, шта...” питала је мама чудно тихим гласом, „шта то радиш?”

„Испробавам кваку”, одговорио сам, као из топа. „Мислио сам да би неко требало да утврди колико је чврста. И, знаш шта? Фантастична је. Рекао бих да имамо правог шампиона овде.”

